

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

כג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

(דברים כ"ד): אל תסג גבול עולם. אל תשוב אחור מזהב אבותיך ואמרו ה"ל המניח כלכלה תחת הגפן בשעת נלירה כדי שיפול בתוכו הפרט על זה נאמר א תסג גבול וגו'. תסג כמו יסוגו אחור (תהילי' קכ"ט):

(כח) אַל-תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם
אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֶיךָ:
(כט) הַזֵּית אִישׁ וּמָהִיר בְּמִלְאֲכָתּוֹ
לִפְנֵי-מַלְכִים יִתְיַצֵּב
בְּלִי-יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשָׁכִים:

כג (א) כי תסג לגבול. לאכול: בין תבין. חן לבך לדעת מי הוא אם עינו לרה או יפה: (ב) ושמת שכין בלועך. בלתיך אם רחית עינו לרה אל תאכל משלו: אם בעל נפש אתה. א שרעבתן אתה ותאכל לאכול טוב לתחוב סכין בין שיניך. וירבותינו דרשו בתלמיד היושב לפני רבו אם יודע ברבו שיחזיר לו תשובה על כל דבר שיאמרו ידקדק וישאל שמועתו ואם לא ישתוק: (ג) אל תתאו לטעמותיו. אלא פרוש משנו ולך לפני רב הגון ולא הביטתו בשאלות אחר שלא ידע להשיב: (ד) אל תיגע להעשיר. לעשות גירסתו חבילות חבילות כי סוף שתבחה: (ה) התעייף עיניך בו. כרגע שתכפיל עיניך לעצמו ואין אותה גירסא מלויה כך. התעייף כמו ונסלת ותעוף: (ו) כי כמו שער בנפשו. שער זה נקוד

כג

(ד) כִּי-תֵשֵׁב לְלֶחֶם אֶת-מוֹשְׁל
בֵּין תְּבִין אֶת-אֲשֶׁר לִפְנֵיךָ:
(ב) וּשְׂמַת שֶׁכִּין בְּלֻעֶךָ
אִם-בְּעַל נֶפֶשׁ אַתָּה:
(ג) אַל-תִּתְאוּ לְמִטְעַמֹּתָיו
וְהוּא לֶחֶם כּוֹזְבִים:
(ד) אַל-תִּיגַע לְהַעֲשִׂיר
מִבִּינְתֶךָ חֲדָל:
(ה) הִתְעוּף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאִינְנוּ
כִּי עֲשֵׂה יַעֲשֶׂה-לוֹ כְּנַפְסִים
כְּנֶשֶׁר וְעֵיף הַשָּׁמַיִם:
(ו) אַל-תִּלְחֶם אֶת-לֶחֶם רַע עֵין
וְאִל-תִּתְאוּ לְמִטְעַמֹּתָיו:
(ז) כִּיּוּ כְמוֹ-שַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כִּן-הוּא
אֶכּוֹל וְשִׂתָּה יֹאמֶר לְךָ
וּלְבוֹ בְּלִי-עֵמֶךָ:

סתך

התעייף קרי. יעוף קרי.

ב א ו ר

(כט) בל יתצב לפני חשכים, ככר ביאר ר"ג בן מלך שהיא תאר מענין חסד, כלומר העם היושבים בחשך, אך שהוא פירש על העני, ולדעתו הכוונה כי לפעמים האיש החכם והנבון

משלי כב כג

באור נו

והנכון עד מאוד ומהיר
במלאכתו לתקן המעו' אשר
עותו הראשוני' עד כי יתייבב
לפני מלכים, בכל זאת לא
ימלא חן בעיני ההמון אשר
טחו עיניהם מראות אור
החכמה והאמת. ואולי כוונת
הפסוק, אל תסיג גבול
עולם, על חוקי המדינה
אשר כבר נתישנו בין העם
שלא לשנות אותם אם לא
בהכרח גדול, כי כל דבר
ישן נושא יוקדש בעיני
ההמון לא ירכו ממנו ולא
יעזבוהו ולא יזיאוהו מפני
חדש הטוב ממנו. ולפירוש
הזה יבוא הפסוק השני על
מקומו נכון, לבאר את
הראשון, כאשר יבין כל משכיל
מעלמו, כי בעיניי האלה
אשים מחסום לפי.

(כח) פֶּעֶרְרִיקֶקֶע נִיבֵט דַּעַן אַלטען גרענצשטיין,
דַּעַן שְׂאָן דֵּינע פֶּאָרפֶּאָהרען אײנגעזעטצט האַכען.
(כט) אָעֵט זײַעֶהסט דוא אײנען מאַן דער זאָ געוואַנדט אין
זײנעם געשעפֿטע אײזט,
דאַס ער פֶּאָר קעניגע הײנטרעטען קאַן,
אונד דעננאָך פֿינדעט ער בײַם פעכעל קײנען אײנגאַנג.

כג

- (ה) ווען דוא בייא אײנעם גראַסען צור טאַפֿעל געצאָגען
וײרסט,
זאָ מערקע וואָהל ווען דוא פֶּאָר דיר האַסט.
- (ו) דוא זעטצעסט דאַן מעסער דיר אַן דיא קעהלע,
ווען דוא אַללצועמפֿינדליך בײזט.
- (ז) זײא נײבֵט לײסטערן נאָך זײנען לעקערביססען,
דַּעַן עס אײזט אײן טײשענדער גענום.
- (ח) שטרעבע נײבֵט נאָך זאָלכעם רײכטהום,
דַּעַן דײנע פֶּערנונפֿט פֿיר נײבֵטיג אַנערקעננט.
- (ט) קײם ווײדעסט דוא דײנען בליקאַן אײהם, זאָ אײזט ער
נײבֵט מעהר דאַ!
ער האַט זיך מיט פֿלײגעלן פֶּערזעהען, אונד פֿלײגעט
וײא דער אַרלער אין דיא לופֿט.
- (י) שפּײזע בײא קײנעם מײסגײנסטיגען,
זײא נײבֵט לײסטערן נאָך זײנען לעקערביססען.
- (יא) דַּעַן האַט ער פֿרײהער ערוואַגען, אָב עס רעכֿט זײא,
דאַן ערשט שפּרײכֿט ער: „עססע אונד טרײנקע“,
זײן הערץ אַבער געננט דיר עס נײבֵט.

כג (א ב) כי חשב,

הזכיר החכם לחיט
שחס יקרה לאכול לחם עם
נגידי ארץ ינזור פיו ושפתיו
וישמור מאוד לנפשו לבלתי
יפתח היין מוסרות לשונו
וידבר דברים זיהיו לו
למוקש. ושמה סכין בלועך,
חשים סכין בגרוך, כלומר
חדר בנסף ותביא עלמך
בסכנה. בעל נפש, ידוע
כי נפש יורה גם על
ההתפעלות פנימיות (עו)
פֿײנדונג), ובעל נפש הוא
העלול להתפעל חס מהר
מרגשת לבנו ומדבר מה
שנוגע בכבודו יב'ש ויעצב
או יתרגז ויתקלף; והאיש
כזה, אם יתארת על שלחן

דען

נדיבים ולא ידע לנזור דל שפתיו עד מהרה תמלאנו רעות רבות. (ג) אל תחאו למטעמוחיו,
יען הוא אך לחם כזבים ינעם לחך ומרה יהיה לו באחרונה. (ד) מבינתך חדל, כלומר
משפט בנתך תדע כי חדל הוא, כלומר אפס ותוהו, וחדל הוא מקור ע"מ פֿעל (והקמ"ץ בעבור
סוף פסוק) וענינו דבר שהוא כלא נחשב, כמו אדע כי חדל אני (תהלים ל"ט) ובתרגום הרמב"ם
ס. (ה) החעיק עיניך בו, מענין עפעפיים, האם תרל' להתענג בראות עיניך בו הלא אינו
טוב תביט אליו, ולזה בא ה"א השאלה. (ו) אל תלחם את לחם רע עין, שעורו אל תלחם לחם
את (עס) רע עין, וכן תרגם הכנדי. (ז) כי כמו שער, פעל עבר במשקל פעל ענין שער

נקוד חליו פתח וחליו קמץ
 וטעמו למטה לכך הוא פעל
 ולא שם דבר שאם היה שם
 דבר היה קמץ וטעמו למעל'
 ככל שער שנמקרא ופתרונו
 כאלו שפך האוכל הזה מרה
 בנפשו של רע העין כן הוא
 שער מן ל'התאני' השוערים
 המרים (ירמיה כ"ט) :
 (ח) פתך . שאכלתו בניתו
 סוף שתקיאנה מפני הצושה:
 ושפת דבריך הנעימים חנות
 שהחזקת ודברת לו דברים
 רכים הכל אכדת : (י) ובשדי
 יתומים . בלקט שכחה ופאה:
 הראוי להם : (טו) בדבר
 שכתף מישרים . ע"י שחכם
 לכך : (יז) אל יקנא לבך
 בחכמים . בהלכתם להיות
 רשע כמותם : (יח) כי אם
 יש אחרית . אם זה משמש
 בלשון אשר כלומר אשר
 צעבור זה יש אחרית ותקוה
 אליך : (יט) שמע אתה בני
 וחכם ואשר בדרך לבך מאמר
 שתחכם תוכל ללכת בדרכי
 לבך כי לב חכם לא ישאוך
 לעבירה :

כי

ב א ו ר

ואומד (ר"ש בן מלך) ,
 ורעו , וימלא מאה שערים
 (בראשית כ"ו י"ב) , ובדברי
 חכמינו ז"ל נודעה המלה
 הזאת לרב שמושה, והכוונת
 הכתוב, אחרי ששער זמן
 מה בנפשו, אם כן הוא,
 כמו כן בני' ללפחד דברות
 (במדבר כ"ז ז') כלומר אם
 ראוי ונכון לעשות זה, יאמר
 לך

(ס) פתח-אכלת תקיאנה
 ושחת דבריך הנעימים:
 (ט) באוני כסיל אל-הדבר
 כי-יבוז לשכל מליך:
 (י) אל-תסג גבול עולם
 ובשדי יתומים אל-תבא:
 (יא) כי-גאלם חזק
 הוא-יריב את-ריבם אתך:
 (יב) הביאה למוסר לבך
 ואונה לאמרי-דעת:
 (יג) אל-תמנע מנער מוסר
 כי-תכנו בשבט לא ימות:
 (יד) אתה בשבט תכנו
 ונפשו משאול תציל:
 (טו) בני אס-חכם לבך
 ישמח לבי גם-אני:
 (טז) ותעלונה כליותי
 בדבר שפתיה מישרים:
 (יז) אל-יקנא לבך בחכמים
 כי אם-ביראת יהוה כל-היום:
 (יח) כי אם-יש אחרית
 ותקותך לא תכרת:
 (יט) שמע-אתה בני וחכם
 ואשר בדרך לבך:
 (כ) אל-תהי בסבאי-יין
 בזללי בשר למו:

משלי כג

באור נח

- (ח) דען ביכסען, דען דוא גענאָססען, ער גערייהט דיר ניכט, דייע שענען וואָרטע זינד אומזאָנסט פֿערשווענדעט.
- (ט) האַלטע דעם טהאַרען קיינע שטראַפֿרעדע, דען ער פֿעראַכטעט דייע גייסטרייכען וואָרטע.
- (י) פֿערריקקע ניכט דען אַלטען גרענזשטיין, אונד דרינגע ניכט אין דען אַקקער דער וואַזען איין.
- (יא) דען מעכטיג איזט איהר בעשיטצער, ער פֿיהרט איהרען רעכטסשטרייט ווידער דין.
- (יב) לענקע דיין הערץ צור זיטענלעהרע, אונד נייגע דיין אָהר צו פֿערנינעטיגען רעדען.
- (יג) ענטזיעהע דעם קנאַכען דיא שטראַפֿרוטהע ניכט, רוט הענשלאַג ווירד איהן ניכט טעדטען.
- (יד) אינדעם דוא איהן מיט דער רוטהע ציכטיגעסט, רעטטעסט דוא זיינע זעלע פֿאַן דער העללע.

- (טו) מיין זאָהן! ווען דיין הערץ ווייזע ווירד, ווילל אויך איך מיך הערצליך פֿרויען.
- (טז) אונד מיין אינגערעס ווירד פֿראָה, ווען דיין מונד פֿאַן טוגענד שפּריכט.
- (יז) דיין הערץ אייפֿערע ניכט זינדערן נאָך, זאָנדערן יענען, דיא בעשטענדיג אין גאָטטעספֿורכט לעבען.
- (יח) דען וואַהרליך! עם גיכט איינע צוקונפֿט! וואָס דוא האַפֿפֿסט — געוויס, עם ווירד דיר ניכט ענטזאָגען.
- (יט) דאַרום הערע, מיין זאָהן! אונד ווערדע ווייזע, לייטע דיין הערץ אויף דיא טוגענד = באָהן.
- (כ) געזעללע דין ניכט צו וויינייפֿערן אונד שוועלגערן; דען

לך אכול וגו', אולם גם אז לבו אין עמך, ומלת כמו, הוא, כמו השחר עלה (בראשית י"ט ט"ו) כאשר, וזעורו אחרי אשר שער וגו'. (ח) פתך אכלח, עיין פי' רש"י כי עליו אין להוסיף. (י) ובשרי יהומים אל הבוא, לקלור תבואתם (ראב"ע). (יג) אל חמונע מנער מוסר, שנט במאמר השני עומד במקום שנים. (טו) ישמח לבי גם אני, הוא לקריאה (ווקטטיין) שיבוא תמיד בישר כנודע, (עיינ תל"ע ד"ס מהדורא תנינא חלק ג' דרכי לשון) וזעורו, אף אני ישמח לבי; וגם הכשדי השביל לתרגם אף אנא חדי אנא בלבי, וכן תרגמתי. (יז) ביראח ה', תרגמתי בדעת הראב"ע שהכוונה בא"ש יראת ה', כלומר אשר יתעסק ביראת ה' כל היום. (יח) כי אם יש אחרית, כי אם הוא לא מת, (ראב"ע), והכתוב ידבר מהשארית הנפש, ואמר באמת יש אחרית אחרי המות, ותקותך (היא) התקוה לע"ה הנטוע בלב כל אדם) לא תכרת, ולכן החזק ביראת ה' כל הימים; וגם יתכן לאמור שפסו' הוה נמשך לפסוק הבא, וענינו על כן שמע אתה! וגו' וכן תרגמתי. (יט) ואשר בדרך לבך, בדרך מוסר (ראב"ע וכן מלך), ולזה בא הבי"ת כפתח להורות על הידיעה

(כא) כי סובא וזולל יורש. יתמסכן: וקרעים תלביש נומה. העללות והתנומה תלביש אותך בגדים קרועים: (כג) אמת קנה. ואם לא תמלא ללמוד בחנם למוד בשכר ואל תאמ' בשם שלמדתי בשכר כך אלמדנה בשכר: (כו) ובאר זרה. אשטדיינ"א בלע"ז: (כז) אף היא בחתף. פתאום: ובוגדים באדם תוסף. מרבה בישראל בוגד'לה ועל האסיקורסין מדבר: (כט) למי אוי למי אבוי. ל' לעקה ויללה: למי מדינים למי שית. למי שיש לו מדיני'עם הבריות ושיחה יתירה לו אוי ואבוי כי ברוב דברי' רבשע: למי חכלילו' עינים. מרוב יין מאדימין עיניו וגנאי הוא: (ל) לחקור ממסך. שחוקרין ובולקין היכן מוכרין יין טוב. ממסך ממוג והוא שם דבר כמו ממכר: (לא) אל תרא יין כי יתאדם. אל תתן בו עיניך: כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים. המרבה שכרות כל עבירות דומות לו למישור כל הדרכים ישרים בעיניו. בכוס בכוס כתיב כלומר השותה נוחן עין בכוס והחנוני בכיסו של זה: (לב) יפריש. לשון עקיפה כוויינ"ש בלע"ז במלמד הבקר תרגום בפרש תורי ובגמ' דנקיט פרסא אגוליו"ן בלע"ז. ויש פותרין מפרישו מן

ב א ו ר

הידיעה. (כא) וקרעים ר.לביש נומה, המובן בהיקף, נומה תלביש קרעי', ואמר זה, כי הזולל וסובא הוא גם יאהב שינה ומאנו ידיו לעשות. (כב) זה ילדך

(כא) כִּי־סֹבָא וְזוּלֵל יוֹרֵשׁ וְקָרְעִים תִּלְבִּישׁ נוּמָה:
 (כב) שָׁמַע לְאֲבִיהָ זֶה יִלְדָּהּ וְאֶל־תָּבוּז כִּי־זָקְנָה אִמָּה:
 (כג) אִמַּת קָנָה וְאֶל־תִּמְכַּר חֲכָמָה וּמוֹסֵר וּבִינָה:
 (כד) גּוֹל יְגוֹל אָבִי צַדִּיק יוֹלֵד חָכֶם וַיִּשְׁמַח־בּוֹ:
 (כה) יִשְׁמַח־אֲבִיהָ וְאִמָּה וְתִגַּל יוֹלְדָהּ:
 (כו) תִּנְהַ־בְּנֵי לֶבֶת לִי וְעֵינֶיהָ דַּרְכֵי תִרְצָנָה:
 (כז) כִּי־שׁוּחָה עִמָּקָה זֹנָה וּבְאֵר צָרָה נִכְרְיָה:
 (כח) אֲפֵ־הִיא כִּחְתָּף תֵּאָרֵב וּבּוֹגְדִים בְּאָדָם תּוֹסֵף:
 (כט) לְמִי אוֹי לְמִי אֲבוֹי לְמִי מְדוֹנִים לְמִי־שׁוּחָה לְמִי פְצָעִים חָנָם לְמִי חֲכָלְלוֹת עֵינַיִם:
 (ל) לְמֵאֲהָרִים עַל־הַיַּיִן לְבָאִים לַחֲקוֹר מִמָּסַךְ:
 (לא) אֶל־תֵּרֵא יַיִן כִּי יִתְאָדָם כִּי־יִתֵּן בְּכִיס עֵינָיו יִתְרִילֵךְ בְּמִי־שָׂרִים:
 (לב) אַחֲרֵיתוֹ כְּנָחַשׁ יִשָּׂךְ וּכְצַפְעָנִי יִפְרֹשׁ:

עיניך

גיל קרי. יגיל קרי. ויולד קרי. ישמח קרי. חצרנה קרי. מדינים קרי. בכוס קרי.

(כא) דען דיא טרונקענבאלדע אונד שלעממער פֿערצארטען : פֿועל שלאפען קליידעט אין לומפען .

(כב) געהאָרעֿע דייעם פֿאַטער , דער דוך געצייגט , אונד פֿערצאַטע דייעע מוטטער ניכט , אויך ווען זיא אַלט ווירד .

(כג) וואַהרהייט קויפֿע , ווייהייט , צוכט אונד פֿערנונפֿט דירפֿען דיר ניע פֿייל זיין .

(כד) אינניגסט פֿערנגיגט זיך דער פֿאַטער דעם פֿראַממען , ווער איינען ווייזען זאָהן געצייגט , פֿרייעט זיך מיט איהם .

(כה) זאָ מעגען אויך דיין פֿאַטער אונד דייעע מוטטער זיך פֿרייען , פֿראַהלאַקקען , דיא דוך ערצייגט האַכען .

(כו) מיין זאָהן! ווייהע מיר דיין הערץ , לאַס דייע אַויגען מיינע וועגע בעאַבאַכטען . זיעהע! דיא בוהלערין גלייכט איינער טיעפֿען שלוכט , דיא אויסגעאַרטעמע איינער ענגען גרובע .

(כז) זיא לויערט אויף , וויא איין רייכער , אונד הייפֿט טריילאָזע אונטער דיא מענשען .

(כח) ווער האַט וועהע? ווער ליידען? ווער האַט צאַנק? ווער פֿערדרום? ווער ציעהט אוננעטהיג זיך וואונדען צו? ווער האַט דיא אַויגען ראָטהע?

(כט) יענע , וועלכע ביים וויינע לאַנג פֿערוויילען , אומהערגעהען געטרענק צו קאָסטען .

(לא) זיעהע ניכט ליסטערן דעם וויינע נאָך , ווען ראָטהעשיימענד ער אים בעכער פערלט , אונד זאַנפֿט הינונטער שליכט .

(לב) צולעטצט פֿערוואונדעט ער וויא איינע שלאַנגע , שטיכט וויא איין באַזיליסק .

(לג) דייע

אחד בהוראתו עם אֵוִי . למי שיח , ענינו עלב , כמו מרכ שיחי וכעסי (ש"א א' ט"ז) , והנה כל הפסוק הזה , הוא נושא של הפסוק שאחריו . (ל) למאחרים על היין , חסר מלת שבת , וכן הוא , למאחרים שבת על היין , (ראב"ע) , וכן תרגמתי . לחקור ממסך , שם , וענינו המזוג , שהוא תערובות מים ביין (בן מלך) , ולדעת החכם געזעניום בספר המלים שלו , הוא היין המעורב עם בשמים . (לא) כי יהו בכום עינו , מראיתו וזהו (בן מלך) . במישרים , שם , כי היין הטוב ישר וערב לאדם מאוד (הג"ל) . (לב) יפדיש , לדעת רוב המפרשים והמעתיקים הוא ענין פלע ומבורה , ואולי נקרא כן , לפי שהפלע מפריש ויפרד חלקי הגוף שהיו נדבקים .

ילד , נבנין הקל בא על הנקבה לרוב , (ועל הזכר הוא בהפעיל הוליד) , ופעמי על הזכר , כמו זה והדומים (בן מלך) . (כג) אמח קנה ואלחמכר , סדר המאמרים כפי לחות המליכה הוא , אמת ומכמה קנה , ואלחמכר מוסר ובינה , אולם אנו אין לנו אך מהשעינינו רואות . (כח) ישמח אביך , נמשך על הפסוק הקודם , יען שישמח אבי לדיק וגו' לכן עשה גם אמה הטובה וישר למען גם כך ישמחו ויעלכו אבותיך . וחגל יולדך , הלכתי בעקבות המעתיקי הראשונים והרא"א לתרגם ברבים כי הוא יותר נאות אל המליכה , וכבר קדמני השלם ראש המעתיקים הרמב"מ מן נ"ע , לשנות פעמים בתרגומו ויקיד ברבי וכן להיפך . (כז) כי , הוא לאמת . שוחה עמוקה , חסר כ"ף . (ראב"ע) . (כח) אף היא כחהף , ענינו כענין חטיפה והוא לקיחת הדבר בנח ובמהירו (בן מלך) , ומכרו , הן יחשוף (איוב ט' י"ב) , והכוונה כאיש חטף , כן דעת החכם געזעניום בספר המלים שלו , וכן תרגמתי . (כט) למי אוי למי אבוי , לדע' המדקדקי הראשונים הוא נגזר מן אביון , ויותר נראה דעת החכם געזעניום בספר המלים שלו , שהוא שם נגזר מן מלת הקריאה , והוא

ענין

מן החיים: (לג) עיניך יראו זרות. כשתזכר היין בוער בדך ומשיאך להביט בזונות: (לד) והיית. משוגע כשוכב בלב יס: וכשוכב בראש חבל. תורן הספינה נעה ליסול ממנו: (לה) הכוני כל חליתי וגו'. כשיקן מיינו אינו מרגיש בכל הרעות שעברה עליו וחוזר לשמות:

(לג) עיניך יראו זרות
ולבך ידבר תהפכות:
(לד) והיית כשכב בלביים
וכשכב בראש חבל:
(לה) הכוני כל חליתי
הלמוני בל ידעתי
מתי אקין אוסיף אבקשנו עוד:

כד (ה) גבר חכם בעוז. איש חכם הוא תמיד בעוז: (ז) ראמות לאויל חכמות. מין אבן יקרה שאינו מכויה כמה דתימא ראמות וגביש (איוב כ"ח) כלומר כל חכמה דומה לכסיל כאבן יקרה ובמרגליו לקנות לומר איך אעסוק בתורה מתי תעל' בידי אכל החכם שונה היום מעט ולמחר מעט: (ח) מתשב להרע. חורש תהבולות רשע: לו בעל מזמות יקראו. גורס לו רע שהנריות קוראים לו בעל מזמות עלת רשעים: זמת

כ ד

(א) אל תקנא באנשי רעה
ואל תתאו להיות אתם:
(ב) כי שד יהגה לבם
ועמל שפתיהם תדברנה:
(ג) בחכמה יבנה בית
ובתבונה יתכונן:
(ד) ובדעת חדרים ימלאו
כל הון יקר ונעים:
(ה) גבר חכם בעוז
ואיש דעת מאמץ כח:
(ו) כי בתהבלות תעשה לך מחמה
ותשועה ברב יועץ:
(ז) ראמות לאויל חכמות
בשער לא יפתח פיהו:
(ח) מחשב להרע
לו בעל מזמות יקראו:

ב א ו ר

(לג) עיניך יראו זרות, ר"ל דברים כוזבים או דברי שגגון (רלב"ג), ואמרו ולבך ידבר, כי דברי השכור יולאוי מן הלב. (לד) וכשכב בראש חבל, התורן שכל שתכלים תלויין בו (בן מלך) וכן דעת רוב המפרשים. (לה) אוסיף אבקשנו עוד, אוסיף לבקש את בית היין והנה לא פירש דבריו, כי בלי דעת ובלשון עלגי' דבר.

כד (ב) ועמל שפתיהם חכמה, כנר אמר הראב"ע בכמה מקומות כל נמל הסמוך לאון הוא כמוהו, וא"כ גם כאן שעומד לעצת